

“BEWEGEND VERBINDEN”

Ridderkerkse kadernota sport en bewegen 2015 - 2020

“Beweeg! Want dat is niet alleen goed voor je conditie, maar ook voor je
cognitie.”

Prof. Erik Scherder

INLEIDING

Voor u ligt de kadernota Bewegend Verbinden 2015, de beweegnota van de gemeente Ridderkerk. In het collegeprogramma is opgenomen:

“Ieder mens moet in de gelegenheid zijn om te kunnen sporten”

“Sport en spel is leuk en zorgt voor een goede lichamelijke ontwikkeling, van jong tot oud. Sport en spel willen wij dan ook graag op verschillende manieren ondersteunen. In het eerste halfjaar van 2015 bepalen wij aan de hand van twee korte beleidsnota’s onze inzet op welzijn en bewegen. “

Deze beweegvisie geeft de koers voor de komende jaren aan en is daarmee het startpunt om te werken aan bovenstaand punt uit het collegeprogramma.

We bieden een kadernota aan, waarin de visie van de gemeente Ridderkerk en de kaders voor de komende jaren genoemd zijn. Er is expliciet gekozen voor een kadernota, dit onder andere naar aanleiding van de interactieve sessies die gedurende het jaar gehouden zijn. Hieruit kwamen ontzettend veel ideeën, energie en pragmatische oplossingen naar voren. De kracht van het uitvoeren ligt duidelijk bij onze maatschappelijke partners, de sportaanbieders, stichting Sport en Welzijn en de burgers. Als gemeente dienen wij te zorgen voor een heldere visie en duidelijke kaders, zodat er goed en effectief invulling aan de uitvoering geven kan worden.

In deze nota presenteren wij u eerst de gemeentelijke beweegvisie en verwoorden wat wij onder sport en bewegen verstaan en waar de ambities voor de komende jaren ligt.

Daarna benoemen wij een aantal aandachtspunten en acties waarmee wij aan de slag willen gaan om de beweegparticipatie van de Ridderkerkse bevolking op peil te houden en waar mogelijk te bevorderen. Deze nota is beknopt en de nadruk ligt zoveel mogelijk op het bieden van kaders om samen met de maatschappelijke partners de concrete activiteiten vorm te geven.

Het proces van deze nota is ingezet op basis van de veranderende rol van de gemeente. De gemeente als regisseur van en tussen de maatschappelijk partners.

De interactieve sessies met deze partners hebben inzicht gegeven in de onderwerpen voor deze nota. We hebben geconstateerd dat een groot deel van deze inbreng tactisch en operationeel is. Met deze constatering wordt het doel van deze nota bevestigd. Het bieden van kaders en randvoorwaarden door de gemeente dient door middel van deze nota gerealiseerd te worden.

Deze nota is tot stand gekomen in dezelfde periode dat diverse besluiten in het kader van de drie Decentralisaties zijn genomen. Die besluiten zijn niet in deze nota verwerkt, maar worden wel in de uitwerking meegenomen.

DE KADERS:

Wat is sport / Bewegen ?

Sport en bewegen zijn termen die veelvuldig gebruikt worden. Om duidelijk te maken waar wij het over hebben, onderscheiden we drie verschillende vormen:

Sport: het leveren van een sportieve prestatie op fysiek danwel mentaal gebied, dit kan zowel in verenigingsverband, georganiseerd als ongeorganiseerd.

Sportieve recreatie: het bewust inzetten van vrije tijd om een sportieve activiteit te doen. De sportieve prestatie voert dan niet de boventoon, maar het recreatieve aspect. Voorbeeld hiervan zijn toerfietsen, wandelen, vrij zwemmen, bowlen.

Bewegen: beweegmomenten van de alle dag, buiten de sport of sportieve recreatie. Waarbij bewust bewegen de boventoon moet voeren, zoals het nemen van de trap in plaats van de lift, maar ook de fiets pakken om boodschappen te doen, of het maken van een extra ommetje omdat de route daarom vraagt.

RIDDERKERKSE BEWEEGVISIE:

We spreken van een Ridderkerkse beweegvisie omdat we willen benadrukken dat je op meer manieren een actieve leefstijl kan hebben dan door alleen te sporten. Vaak is bewegen een (onbewust) onderdeel van ons dagelijks leven en juist deze vorm van bewegen willen wij stimuleren. Vandaar dat er gekozen is om te werken met een beweegvisie in plaats van een sportvisie.

Sport en bewegen dragen bij aan een gezonde, actieve, duurzame, sociale en veilige samenleving. Sporten raakt iedereen. En hoe jonger je begint met sporten en bewust bewegen, des te groter is het effect daarvan op oudere leeftijd. ¹

In de nota Positieve Gezondheidszorg in Ridderkerk 2014 – 2018 hebben wij aandacht besteed aan het feit dat Gezondheid het grootste goed is dat een mens heeft.

In de genoemde nota beschreven wij:

“ In het afgelopen tijdperk is zowel de geneeskundige als de preventieve gezondheidszorg kwalitatief enorm verbeterd. De kans op een gezond leven is hiermee voor grote delen van de bevolking geoptimaliseerd. Waar is op dit moment dan nog aanzienlijke winst te boeken op het gebied van preventieve gezondheidszorg?

Sinds ongeveer medio 2011 is het begrip positieve gezondheidszorg, als onderdeel van de preventieve gezondheidszorg, in zwang gekomen. Positieve gezondheidszorg is het bewerkstelligen van gezond gedrag, gericht op de leefwijze.”

Eén van de middelen om een positieve bijdrage te leveren aan de gezondheid van mensen is bewegen. Zowel fysiek bewegen als bewegen naar elkaar toe als middel om de sociale cohesie te versterken en elkaars mogelijkheden en competenties te benutten.

Dit geldt voor het individu, groepen mensen, verenigingen en andere maatschappelijke organisaties.

---

¹ <http://dewerelddraaitdoor.vara.nl/media/322392> prof. dr. Erik Scherder heeft aangetoond dat er een verband is tussen bewegen en de conditie van onze hersenen. Als er op jonge leeftijd actief bewegen wordt heeft dit een positief effect op eventuele ouderdomsziekten.

BEWEEG VISIE:

Sport en bewegen zijn een essentieel onderdeel van het leven. Het draagt bij aan een gezonde, actieve, duurzame, sociale en veilige samenleving en is vooral leuk om te doen. Voor iedere inwoner van Ridderkerk moet een beweegaanbod beschikbaar zijn, zodat iedereen een leven lang ongeacht de mentale of fysieke conditie actief mee kan doen.

In de huidige samenleving is de gemeente steeds meer een partner in beleidsontwikkeling en – uitvoering. Het uitvoeren van de bewegvisie van Ridderkerk is een gezamenlijke verantwoordelijkheid en de focus van het gemeentelijke beleid ligt dan ook op het ‘zorgen dat’. De gemeente heeft, daar waar nodig, een regierol, wil mogelijke barrières wegnemen en blijft de accommodaties beschikbaar stellen. We willen deze visie vormgeven samen met iedereen in Ridderkerk.

Twee leidende principes vormen steeds de achtergrond voor de keuzes die we maken:

Ten aanzien van de rol van de burger: De burger organiseert bewegen, hetzij zelf, met of zonder ondersteuning, hetzij binnen het verenigingsleven. Daar waar dit hapert, of weg dreigt te vallen zullen wij vooral proberen de ondersteuning te optimaliseren.

Ten aanzien van de rol van de gemeente: De gemeente bepaalt de lokale speerpunten en de beste aanpak voor de uitvoering niet alleen, maar in gezamenlijkheid met het brede maatschappelijke veld. Hierin vervult de gemeente steeds meer de rol van regisseur en aanjager van onderlinge interdisciplinaire samenwerking.

Trends en ontwikkelingen:

De rijksoverheid heeft sport en bewegen hoog op de agenda staan. Ook zij hanteert de insteek dat bewegen verder reikt dan het sporten en ingezet moet worden om verbinding met andere beleidsvelden te leggen en verbinding in het sociale netwerk te versterken.

Vanuit het ministerie wordt aandacht besteed aan:

- sport en bewegen in de buurt: De Rijksoverheid wil een sportieve samenleving waarin iedereen ervoor kan kiezen om actief en gezond te leven. Het Rijk heeft extra aandacht voor een gezonde leefstijl van kinderen. En voor kinderen die opgroeien in gezinnen met lage inkomens. Onder andere door: buurtsportcoaches/ combinatiefunctionarissen, sportimpuls en jeugdsportfonds. In Ridderkerk wordt de strategie van wijkgericht werken en aanbod reeds succesvol toegepast op diverse beleidsterreinen.
- sport en volksgezondheid: Het realiseren van een gezonde leefstijl, en gezond gewicht in het bijzonder, is een prioriteit binnen het gezondheidsbeleid van VWS.
- sport en bewegen: met name participatie, deelname en aanbod.
- sport en mensen met een beperking: Sporten is gezond. Het geeft mensen zelfvertrouwen en stimuleert dat ze grenzen verleggen en deelnemen aan de samenleving. Ridderkerk kent twee verenigingen voor sporters met een beperking, namelijk de I.S.R. en Anyam. De I.S.R. is de vereniging voor sporters met een lichamelijke beperking en Anyam is de vereniging voor sporters met een verstandelijke beperking.
- Veilig sporten: Mensen moeten in een veilige omgeving kunnen sporten, met duidelijke spelregels. Geweld, discriminatie en bedreigingen horen niet thuis in de sport. De overheid wil dat iedereen met plezier kan sporten, zonder overlast van geweld of intimidatie.

- sport en economie: Bedrijven investeren jaarlijks miljoenen in breedtesport (amateursport). Bijvoorbeeld als sponsor. Ook groeit de branche van sportbedrijven. In Ridderkerk is een bovengemiddeld hoog aantal commerciële sportaanbieders. Sport levert een belangrijke bijdrage aan de economie. Bijvoorbeeld met (vernieuwende) sportproducten, sportevenementen en sportvoorzieningen. De Rijksoverheid stimuleert sportonderzoek en vernieuwing. Daarmee wil het Rijk topsporters beter laten presteren en sporten stimuleren. Het doel is ook om economische winst te behalen en maatschappelijke doelen te realiseren, zoals een gezondere bevolking.

HET SPEELVELD

Sport gaat verder dan bewegen en bewegen gaat verder dan sporten. Beide worden ingezet om andere doelen te realiseren. In onderstaande mindmap is de positie van sport en bewegen uitgebeeld. Met deze kadernota willen we duidelijk maken dat sport en bewegen verweven zijn binnen andere beleidsvelden. Sport en bewegen zijn een middel om andere doelen te realiseren en ander beleid effectiever te maken. We leven in een dynamische omgeving, waarin veranderingen aan de orde van de dag zijn. Vandaar dat er bollen opengelaten zijn, zodat invulling op een later tijdstip altijd nog mogelijk is.

AMBITIES

We hebben eerder aangegeven dat we een kadernota opstellen, waarbij we duidelijke kaders en richting willen aangeven voor onze partners, collega's en burgers om uitvoering te geven aan de sport- en beweegnota. Maar wat zijn onze ambities en wensen per beleidsveld?

Vanaf 1 januari 2015 staat de gemeente voor nieuwe uitdagingen op het gebied van werk, zorg en jeugdzorg. Voorheen waren deze zaken grotendeels belegd bij de Rijksoverheid, nu komen deze taken naar de gemeente. Deze omvangrijke transities worden de decentralisaties genoemd. Kortgezegd wordt de gemeenten verantwoordelijk voor zorg bieden aan langdurig zieken of ouderen (WMO/AWBZ), hulp bij het vinden van werk of een uitkering verstrekken (Participatiewet) en de jeugdzorg. De afgelopen periode is de gemeente hard bezig geweest aan het vormen van beleid en maken van afspraken om uitvoering aan deze nieuwe taken te kunnen geven.

➤ Jeugdzorg

Met de decentralisatie Jeugdzorg wordt de gemeenten verantwoordelijk voor alle jeugdzorg. In het beleidskader Jeugdzorg 2.0 is de volgende visie opgenomen: "We zetten in op een krachtige zelfredzame omgeving om veilig, gezond en kansrijk op te groeien en zorgen ervoor dat jeugdigen in gemeente Ridderkerk die echt zorg nodig hebben, de juiste zorg krijgen voor de juiste duur en op het juiste moment. Daarbij is het motto: zelfredzaam waar het kan, ondersteunen waar het hoort, doorpakken waar het moet." Binnen het beleidskader Jeugdzorg is geen aparte passage opgenomen over sport en bewegen. Ondanks het ontbreken van een passage over bewegen is alom bekend dat sport en bewegen een opvoedkundig en gezondheid bevorderende werking heeft, nu en op latere leeftijd. De laagdrempelige en toegankelijke rol van sport en bewegen biedt een ieder alle mogelijkheden om zich te ontwikkelen en zijn of haar talenten te etaleren.

Sport en bewegen binnen de decentralisatie Jeugdzorg zal met name een rol kunnen spelen in het Jeugd- en Gezinsteam (JGT) ² waar opgroei- en opvoedondersteuning geboden wordt.

Sportaanbieders kunnen gezien worden als een voorziening in de nulde lijn gezondheidszorg ofwel de niet-professionele hulpaanbieder en -verleners.

Sport en bewegen worden ingezet als preventieve voorziening

➤ Participatiewet

De decentralisatie Participatiewet stelt de gemeente voor een nieuwe uitdaging op het gebied van Werk en Inkomen. Met de Participatiewet komt er nagenoeg één regeling voor iedereen die voorheen aangewezen zou zijn op de Wwb, Wajong of Wsw. Gemeenten zijn straks een belangrijke partner in het begeleiden van mensen naar werk en zijn verantwoordelijk om het inkomen aan te vullen als mensen niet (geheel) het minimumloon kunnen verdienen.

Sport en bewegen dragen bij aan het actief meedoen van mensen. Ook op het gebied van arbeid en werk kunnen sport en bewegen een rol spelen. Te denken valt aan een tweetal onderdelen van de Participatiewet: de tegenprestatie en het activeren. Om met het laatste punt te beginnen, onder het activeren van de doelgroep van de Participatiewet wordt verstaan het fit krijgen van mensen om (weer) aan het werk te gaan. En dit kan zijn door structuur te bieden, maar ook door conditietraining. Van mensen die een sociale uitkering ontvangen wordt verwacht dat zij een vorm van tegenprestatie leveren. Een vorm van tegenprestatie kan zijn vrijwilligerswerk verrichten bij een sportvereniging.

---

² **Uitvoeringsplan Jeugdhulp 2015:** In de gemeente Ridderkerk worden 3 Jeugd- en Gezinsteams (JGT) ingericht. Deze teams zorgen voor snel, eenvoudiger en integraal aanbod van hulp en ondersteuning bij opvoeden en opgroeien. Het JGT wordt gevormd door jeugd- en gezinscoaches (JGC): generalisten met een eigen specialisme..... De JGC-ers hebben een sterke relatie met het voorveld, waarbij de nadruk ligt op de kernpartners zoals de jeugdgezondheidszorg, kinderopvang, het onderwijs en de huisarts. Zij zien bij elkaar immers alle kinderen en zijn daardoor de belangrijkste vind- en werkplaats.

Sport en bewegen worden binnen de Participatiewet ingezet als activeringsmiddel, zowel letterlijk als figuurlijk

➤ WMO

De gemeente wordt met ingang van 2015 geheel verantwoordelijk voor de ondersteuning, begeleiding en verzorging van mensen met een beperking die thuis wonen. Het zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen van mensen staat hierbij voorop. Zoals prof. Erik Scherder aangeeft helpt sport en bewegen niet alleen bij het verbeteren van de conditie maar ook van de hersenen en is het hebben van een gezonde leefstijl van alle leeftijden. (zie ondertitel van de nota).

Er is binnen de Wmo reeds een kanteling ingezet, waarbij de vraag achter de vraag van de burger wordt achterhaald. Als antwoord zijn diverse arrangementen ontwikkeld, waaronder een participatie arrangement. Denk hierbij aan activiteiten binnen sociaal-cultureel werk en sportstimulering. Het bevorderen van de fysieke en psychische gezondheid van de Ridderkerkers is een speerpunt. Hierbij wordt ingezet op bewustwording en het ontwikkelen van gezond gedrag. De prioriteit ligt bij sport en bewegen (beweegvisie).

Sport en bewegen dragen in Ridderkerk aantoonbaar bij aan het verbeteren van de conditie en cognitie en maken het mogelijk voor mensen om langer zelfstandig te leven.

➤ Wijkgericht aanbod

Sport en bewegen kunnen effectief ingezet worden als middel om maatschappelijke doelstellingen te behalen, zoals het bevorderen van de sociale samenhang, het versterken van de lokale economie en een bijdrage leveren aan brede maatschappelijke opgaven. Sport is in vele gevallen een sociale bezigheid, met name in verenigingsverband, maar ook (on)georganiseerd of juist in de buurt. Door sport en bewegen te combineren willen we meer doelen behalen, krachten bundelen en creatieve verbindingen aangaan. Door in te zetten op wijkgericht werken willen wij de burgers dichtbij ondersteunen en helpen bij hun vragen.

Het wijkniveau komt op steeds meer beleidsgebieden centraal te staan. Een lokaal of wijkgericht aanbod verkleint de kloof om gebruik ergens van te maken. Op het gebied van sport en bewegen betekent dit dat er voldoende aanbod en plek in de wijk moet zijn om te kunnen bewegen. Bij wijkgericht aanbod speelt de sociale component dan ook een rol, door samen activiteiten te organiseren en deel te nemen wordt de sociale cohesie vergroot. Bij sport en bewegen geldt wel dat sommige voorzieningen niet wijkgericht aangeboden kunnen worden, maar bijvoorbeeld op stedelijk of regionaal niveau opgezet worden. Waarbij wel geldt: alles moet voor de Ridderkerker bereikbaar zijn.

Het vergroten van de beweegplekken in de openbare ruimte in wijken is iets wat hoog in het vaandel staat. Zo zijn er nu bijvoorbeeld kwalitatief goed ingerichte buurtsportpleinen in Slikkerveen en Bolnes. De dagelijkse gebruikers van deze locaties zijn zeer tevreden en hebben positieve invloed gehad op het zelf spelen en het integreren.

Sport- en beweegactiviteiten kunnen ingezet worden om burgers te stimuleren een actievere rol in de wijk te vervullen. Op dit moment wordt dat vooral gedaan door de combinatiefunctionarissen. Een combinatiefunctionaris verbindt sport, onderwijs, cultuur en welzijn. Veel activiteiten worden nu door 6 combinatiefunctionarissen op en rondom school, waarbij de nadruk ligt op kinderen tussen 4 en 12 jaar. Gezien de vraag vanuit de samenleving is er een verschuiving van combinatiefunctionaris

naar meer buurtsportcoaches. Waarbij onder andere meer aandacht is voor versterken van de vereniging. De scope voor doelgroep is nu uitgebreid van 0 tot 100³. Samenwerking binnen het Ridderkerkse vindt al behoorlijk plaats. Al kan hier zeker nog een slag gemaakt worden. Tijdens de bijeenkomsten is ook weer naar voren gekomen dat men niet van elkaar weet waar hij/ zij mee bezig is. Het netwerk kan nog versterkt worden.

Het sportieve netwerk moet verbreed en versterkt worden: onderwijs, maatschappelijke instellingen, verenigingen, ondernemers, de burgers en gemeente.

Het wijkgericht werken is onder andere een antwoord op uit de individualisering van de samenleving. Om de uitdaging van de maatschappij het hoofd te kunnen bieden is het noodzakelijk om de civil society te versterken en wijkbewoners moeten elkaar weer beter leren kennen en helpen indien nodig. Echter is het ook zo dat natuurlijke ontmoetingsplaatsen verdwijnen en ontmoetingsmomenten verschuiven en anders zijn, bijvoorbeeld digitaal of meer in private sfeer. Sport en bewegen zullen hierin een tegenkracht kunnen zijn.

Sport en bewegen inzetten om sociale cohesie (ontmoeting) te bevorderen.

➤ Vitale beweegaanbieders

Een gevarieerd sport en beweegaanbod komt niet vanzelf, er zijn 2 soorten aanbieders: sportverenigingen en (commerciële) beweegaanbieders.

Sportverenigingen:

In Ridderkerk is de georganiseerde sport anders dan de landelijke samenstelling, uitgaande van de door NOC*NSF vastgestelde kernsporten. Sommige sporten zijn zeer sterk vertegenwoordigd (korfbal, voetbal) terwijl andere sporten niet meer voorkomen (hockey, basketbal en volleybal). NOC*NSF heeft ook een verschuivende rol, van sec adviesorgaan meer naar verbinder en financieel ondersteuner. Wij als gemeente zien NOC*NSF als een belangrijke partner, zowel op lokaal niveau, als verbinder naar de landelijke ontwikkelingen.

De bestaande verenigingsinfrastructuur staat op verschillende plaatsen onder druk, door dalende ledenaantallen, financiële problemen, accommodatie vraagstukken en vrijwilligersinzet. Waar voorheen de primaire taak van sportverenigingen lag bij het aanbieden van een specifieke sport voor eigen leden, wordt een vereniging vandaag de dag steeds meer gezien als maatschappelijke en sociale partner. Zij vertegenwoordigen een groep inwoners, maar kunnen ook als verbinder optreden. In Ridderkerk ligt het percentage lidmaatschappen van een verenigingen laag (13%), ten opzichte van het landelijk gemiddelde (26,8%).⁴

Als gemeente vinden wij het hebben van een gezond verenigingen veld belangrijk. Wij ondersteunen hen door ze gebruik te laten maken van de accommodaties. Het bieden van de juiste handvatten, tools en ondersteuning wanneer dat nodig is, is een voorwaarde om te komen tot maatschappelijk betrokken verenigingen.

Tijdens de interactieve sessies is meerdere malen het ontwikkelen van een omni-vereniging naar voren gekomen. Een omni-vereniging is een sportvereniging waar meerdere sporten vanuit dezelfde vereniging aangeboden worden. Als gemeente spelen wij hier in principe geen rol bij, maar we willen deze ontwikkeling wel benoemen binnen deze kadernota. Het verbinden van netwerken en samenwerking wordt steeds belangrijker binnen de samenleving en het vormen van een omni-vereniging kan hier indien gewenst door de vereniging een antwoord op zijn.

Wij hebben als ondertitel voor deze nota een uitspraak genomen van prof. Scherder waarin hij het verband legt tussen het lichaam en het brein. Maar bij sporten en bewegen hoort ook de denksport,

³ Van 0 tot 100 jaar is spreekwoordelijk, het is niet dat we de grens letterlijk bij 100 jaar trekken, ook 100+ jarigen willen we actief laten meedoen.

⁴ Bron: Stichting Sport en Welzijn

bijvoorbeeld de Schaakvereniging. Het trainen en laten bewegen van het brein draagt ook bij aan het gezond houden van je fysieke gestel.

Sportverenigingen zijn een maatschappelijk partner en moeten deze rol krijgen en pakken.

De sportaccommodaties in Ridderkerk zijn kwalitatief goed, dit willen we zo behouden. Echter is er wel een verschuiving zichtbaar. Wij zien graag dat accommodaties multifunctioneel ingezet worden, zodat er optimaal gebruik van wordt gemaakt. In 2015 zal er nader onderzoek worden gehouden naar accommodaties en de fysieke infrastructuur. Wel willen we hier benoemen dat ruimte en accommodaties breder zijn dan alleen sport. Denk alleen al aan onderwijshuisvesting en de nabijheid van gymzalen, denk aan concentratie van woningbouw en de mogelijkheid om te ontspannen in de buurt. Ook hierbij wordt verbinding met andere beleidsvelden gemaakt, zoals WMO, jeugd, ouderenwerk, maar ook bijvoorbeeld dagbesteding. Ook de doelgroep wordt vergroot: inzet voor iedereen van 0 tot 100 jaar.

(Sport)accommodaties moeten multifunctioneel en optimaal gebruikt worden (buurthuis van de toekomst).

Vrijwilligers zijn vaak de drijvende kracht bij sportverenigingen en onmisbaar. In de praktijk blijkt dat het voor sportverenigingen lastig is om vrijwilligers te vinden en aan zich te binden. Dit heeft een relatie met de rol die de achterban van het lid speelt bij de sportvereniging, hier is een afname in te zien. We zien bijvoorbeeld dat er een afname is van ouders die actief betrokken zijn bij de vereniging van hun kind. Een kleine bijdrage en dan met name een kleine bijdrage op het gebied van vrijwilligerswerk, heeft vaak al een groot resultaat en effect voor sportverenigingen. Samen met verenigingen willen we toewerken naar volledige deelneming bij verenigingen: Actief als deelnemer van activiteiten en vrijwilliger én passief als toeschouwer. In alle gevallen wordt deelgenomen.

Inzetten op het versterken van het vrijwilligerskader bij verenigingen.

(Commerciële) beweegaanbieders:

Ridderkerk kent relatief gezien een groot aantal commerciële sportaanbieders. De gemeente speelt hier geen rol in, dit betreft immers marktwerking. Wel willen wij deze constatering meenemen in dit kader.

De (commerciële) sport- en beweegaanbieders spelen in op de veranderingen van de maatschappij. Zo zien steeds vaker (commerciële) aanbieders dat er een markt is ontstaan voor beweegaanbod gericht op speciale doelgroepen: ouderen, kinderen, actieve senioren, gehandicapten, etc. . Activiteiten voor deze doelgroepen werden voorheen vooral vanuit publieke partijen georganiseerd, maar nu zien we dat ondernemers dit steeds meer overnemen. Al dan niet gedwongen, omdat soms vanwege overheidsbezuiniging activiteiten niet meer gefinancierd konden worden en weggesaneerd werden. Hierbij voldoen ondernemers aan de vraag om een meer maatschappelijke rol te spelen, maar spelen ook in op de vraag van burgers die bijvoorbeeld niet bij een vereniging willen sporten.

(Commerciële) sport- en beweegaanbieders betrekken en laten meedenken om maatschappelijke vraagstukken op te lossen.

➤ Welzijn

Dat lichaamsbeweging niet alleen ons lijf maar ook ons brein in conditie houdt, blijkt steeds duidelijker uit wetenschappelijk onderzoek. Maar we bewegen almaar minder, tot spijt van Erik Scherder. Beweging baat het brein van de wieg tot het graf, betoogt hij. "Hoe wil je ouder worden? Daar gaat het hier óók over!" In een vergrijzende gemeente is het belangrijk in te spelen op actief ouder worden. Met name dementie zal de komende jaren een groter probleem vormen, in combinatie met het zo lang mogelijk zelfstandig wonen. De theorie van prof. Scherder geeft aan dat bewegen je niet alleen fysiek profijt oplevert, maar ook de hersenactiviteit stimuleert. Het inbedden van bewegen in het dagelijkse leven is van groot belang. Dit gaat verder dan alleen het sporten: mensen moeten verleid worden om trap te lopen, met de fiets om boodschappen te gaan, een blokje om te lopen of in het weekend een actieve vorm van recreatie op te zoeken, bijvoorbeeld dansen.

Bewegen moet ingebed worden in het dagelijks leven van de Ridderkerkers.

Een groeiend probleem is de ontwikkeling van overgewicht en obesitas. Met name volwassenen en 55-plussers blijken een gevoelige groep voor overgewicht. De sportieve activiteiten nemen vaak af als iemand de 30 jaar is gepasseerd ook af. Overgewicht is een toenemend probleem, zie de percentages in Ridderkerk.

2-jarigen	7% (ernstig) overgewicht	
5-6 jarigen	13%	„
10-11 jarigen	23%	„
16-55 jarigen	50%	„
55-plussers	meer dan 60%	„

Bovenstaande cijfers tonen aan dat overgewicht een serieus probleem aan het worden is en dat hier actie op ondernomen dient te worden, onder andere door extra inzet van buurtsportcoaches en samenwerking met andere partijen.

Overgewicht moet bestreden worden, waarbij samenwerking met (maatschappelijke) partners essentieel is.

➤ Volksgezondheid

In de nota Volksgezondheid wordt de relatie met sport en bewegen sterk gelegd. Zo wordt beschreven:

“ In het afgelopen tijdperk is zowel de geneeskundige als de preventieve gezondheidszorg kwalitatief enorm verbeterd. De kans op een gezond leven is hiermee voor grote delen van de bevolking geoptimaliseerd. Waar is op dit moment dan nog aanzienlijke winst te boeken op het gebied van preventieve gezondheidszorg?

Sinds ongeveer medio 2011 is het begrip positieve gezondheidszorg, als onderdeel van de preventieve gezondheidszorg, in zwang gekomen. Positieve gezondheidszorg is het bewerkstelligen van gezond gedrag, gericht op de leefwijze.”

Sport en bewegen inzetten als preventieve gezondheidszorg

➤ Leefomgeving, inrichting van de buitenruimte

In voorgaande paragraaf is de relatie tussen sport/ bewegen en een gezonde leefstijl geschetst. Zowel binnen de preventieve gezondheidszorg, het dagelijks leven en de vrije tijd speelt sport en bewegen een steeds grotere rol. We noemden net al dat bewegen ingebed moet worden in het

dagelijkse leven van mensen. In principe kan gezegd worden dat iedereen verleid moet worden om te bewegen. Het inrichten van de openbare ruimte kan hier een grote rol bij spelen.

Mensen moeten verleid worden om bijvoorbeeld vaker de auto te laten staan. Ook hierbij speelt de inrichting van de openbare ruimte een belangrijke rol. Het aanleggen van een fietshighway is hier een voorbeeld van. Een fietshighway zorgt ervoor dat je op de fiets snel van a naar b kan gaan, zonder onnodig oponthoud. Maar ook de wandel- en fietsroutes extra onder de aandacht brengen, want deze verbindingen zijn er reeds in Ridderkerk.

Voorbeeld: Pianostairs

Hoe kan je mensen verleiden wat vaker de trap te nemen in plaats van de roltrap? Bij metrostation Odenplan verbouwden ze een bestaande trap tot een pianotrap: een trap met witte treden met zwarte tussentreden. Elke keer als je op een trede gaat staan, hoor je het geluid van een pianotoets. Naast de pianotrap lag een roltrap, mensen hadden dus zowel voor als tijdens dit experiment de vrije keus of ze roltrap danwel de pianotrap zouden nemen. Wat bleek? Nadat de pianotrap was geïnstalleerd nam het gebruik van de gewone trap met maar liefst 66% toe.⁵

Inrichten van de openbare ruimte zodat mensen verleid worden om meer te bewegen.

Naast het inbedden van bewegen in het dagelijks leven is het ook goed om in te zetten op sportieve recreatie. Hier zie je een verbinding met ongeorganiseerde sport, omdat dit veelal in dezelfde gebieden/ op dezelfde plekken kan gebeuren. In Ridderkerk is ingezet op het verknopen van wandel- en fietsroutes om hier een natuurlijkere, aantrekkelijke verbinding tussen te leggen.

De groenplekken in de wijk/ in de gemeenten inzetten als verbindend groen.

➤ Onderwijs

We zien dat sinds er vanuit het rijk geen verplichting meer ligt binnen het onderwijs om bewegingsonderwijs aan te bieden het aanbod sterk is afgenomen. Dit kan gezien worden als ontwikkelkans. Steeds meer scholen (nu nog met name de brede school) zoeken de samenwerking op met sportverenigingen. Waarbij ook de kinderopvang een belangrijke rol speelt. Het Brede School programma is inmiddels uitgerold in alle wijken van Ridderkerk. Insteek hierbij is het van 's morgens vroeg tot 's avonds sportief en actief bezig zijn. Dit sluit goed aan bij de aanpak van overgewicht bij jongeren.

Samenwerking met onderwijs zodat sportief aanbod gehandhaafd blijft.

➤ Kwetsbare groepen

Het grootste deel van de inwoners van Ridderkerk komt automatisch in aanraking met sport en bewegen, maar er zijn ook wat mensen die extra zorg en begeleiding nodig hebben, omdat zij het niet zelfstandig kunnen. Deze mensen worden omschreven als kwetsbare groep. Omdat voor kwetsbare groepen deelname aan de samenleving (en dus ook bewegen) niet vanzelfsprekend is, heeft de gemeente deze doelgroep als aandachtsgroep aangewezen. Juist voor deze groep geldt dat sport en bewegen niet alleen bijdraagt aan het vergroten van de lichamelijke en geestelijke gezondheid, maar ook andere maatschappelijke doelen kan helpen realiseren. Ridderkerk kent twee verenigingen voor sporters met een beperking, namelijk de I.S.R. en Anyam. De I.S.R. is de vereniging voor sporters met een lichamelijke beperking en Anyam is de vereniging voor sporters met een verstandelijke beperking.

Aangepast aanbod voor de kwetsbare doelgroepen.

⁵ Bron: De Omdenkers

VERVOLG STRATEGIE: VAN AMBITIES NAAR BELEID

In de voorgaande nota is de visie uitgewerkt in ambities en uitgangspunten. Het belangrijkste is dat we willen laten zien dat sport en bewegen werkelijk een essentieel onderdeel vorm van het dagelijkse leven en dat er ook verbanden liggen met beleidsvelden waar we wellicht niet in eerste instantie aan denken.

De kaders moeten verder ingevuld worden. Tijdens de gehouden interactieve sessies is duidelijk naar voren gekomen dat de kracht van het uitvoeren en inkleuren van het beleid ligt bij onze partners is het veld en bij de burger zelf. Zij zijn creatief, specialistisch, verbindend en ontwikkelend ingesteld en daar moeten wij als gemeente ruimte voor bieden. Als gemeente moeten wij verbinden daar waar het nodig is en ook loslaten indien dat gewenst is. Intern moeten wij ook onze partners beter opzoeken en zorgen dat sport en bewegen een vast onderdeel vormen binnen uitvoeringsprogramma's van andere beleidsvelden.

De gemeente als regisseur

Nu de ambities van Ridderkerk in het kader van bewegend verbinden zijn bepaald, is het belangrijk om te beschrijven hoe we van ambities komen naar beleid. Van belang is dat we dit gaan doen in samenwerking met het maatschappelijk middenveld, het bedrijfsleven en de Ridderkerkers. Daarbij is het belangrijk dat de gemeente ook op dit terrein optreedt als regiegemeente.

Ridderkerk heeft al decennia geleden invulling gegeven aan het voornemen om als regiegemeente te werken. In elk geval op het gebied van sport. De oprichting van de stichting Ridderkerkse Sportaccommodaties (1989) en door de uitvoering van de activering op sport op te dragen aan deze stichting in 2001, de verbreding van de opdracht aan de stichting in 2005 en de fusie van deze stichting tot Sport en Welzijn in 2010 zijn daarvan het bewijs. Deze stichting is anno 2014 de strategische partner van de lokale overheid op het gebied van een zinvolle vrije tijd besteding. De bundeling van kennis en uitvoeringsopdrachten heeft er toe geleid dat de gemeente ontzorgd wordt op het gebied van sport en welzijn: het vrije tijd domein. De bundeling van de verschillende werksoorten heeft als positief neveneffect dat samenwerking automatisch is. De koppeling van werkzaamheden in de uitvoering heeft er onder andere al toe geleid dat de samenwerking in de uitvoering al is verankerd tot in de haarvaten van de samenleving.

Strategische partners

Binnen de gemeente Ridderkerk is Stichting Sport en Welzijn (SenW) de strategische partner voor het uitvoering geven aan het sport- en beweegbeleid en het werken aan een zinvolle vrije tijd besteding. De opdracht die aan SenW is meegegeven luidt als volgt: *Voor eigen rekening en risico uitvoering geven aan het beheren, onderhouden en exploiteren van alle aan haar opgedragen accommodaties, het activeren van zoveel mogelijk burgers tegen zo laag mogelijke kosten.*

Wij hebben deze opdracht in een zogenaamde raamovereenkomst waarbinnen duidelijke afspraken over verantwoordelijkheden en bevoegdheden zijn vastgelegd. De huidige raamovereenkomst stamt uit 2012 en dient op kort termijn geactualiseerd te worden. Dit omdat de gemeente vanuit deze nieuwe kadernota gaat werken, maar ook omdat SenW bezig is met een herpositionering. Nu in deze kadernota de ambities zijn geformuleerd, kan de nieuwe raamovereenkomst uitgewerkt worden. Onder deze nieuwe raamovereenkomst zullen nieuwe prestatieafspraken per deelgebied worden gehangen. Het jaar 2015 zal gebruikt worden voor deze herdefiniëring, zodat per 1 januari 2016 gewerkt kan worden volgens de nieuwe afspraken.

Naast SenW is er binnen Ridderkerk nog een partner, die specifiek werkzaam is op het terrein van bewegend verbinden, nl. de beweegmakelaar. Ook voor de beweegmakelaar, als verbinder tussen sport en volksgezondheid, zullen nieuwe afspraken gemaakt moeten worden om te komen van ambities tot beleid.

Uiteraard zien wij de sportverenigingen, scholen, andere (sport)aanbieders en maatschappelijke partners ook als strategische partner bij het omzetten van de ambitie naar beleid.

In 2015 wordt ook gewerkt aan een onderzoek naar het maatschappelijke vastgoed, waarvan de sportaccommodaties een belangrijk onderdeel vormen. De resultaten van dit onderzoek zullen meegenomen worden in de definiëring van de nieuwe afspraken met SenW. De ambities uit deze nota spelen ook een belangrijke rol bij het invulling geven van de visie en ambities uit deze kadernota.